



Góra Przemienienia

Tygodnik parafii Przemienienia Pańskiego w Sanoku



Góra Przemienienia nr 32 (364) 08 sierpnia 2010r.



Wiara jest poręką tych dóbr, których się spodziewamy...

Łatwo jest zdefiniować czym jest wiara, ale trudniej żyć według wiary. W dzisiejszym drugim czytaniu wyjętym z Listu do Hebrajczyków słyszeliśmy jej określenie: „Wiara jest poręką tych dóbr, których się spodziewamy, dowodem tych rzeczywistości, których nie widzimy”. Autor tego Listu podaje przykłady ludzi wiary, wymieniając Abrahama i Sarę. Patrząc na życie Abrahama, to wiara u niego przejawiała się w tym, że „usłuchał wezwania Bożego”, a które wiązało się z opuszczeniem swego rodzinnego kraju i pójścia w nieznaną. Wymagało to pewnego rodzaju odwagi i ogromnego zaufania do Pana Boga kierującego do niego to żądanie wiążące się zresztą z konkretną obietnicą. Ziemia Obiecana była dla niego ziemią obcą, ale była to Ziemia Obietnic. Pan Bóg wymaga, ale i daje człowiekowi coś w zamian. Wymaga zaufania, aby można było przyjąć obiecany dar. Dla Abrahama żądanie Pana Boga nie było czymś oczywistym, czymś, co można byłoby sprawdzić. Abraham zaufał słowu Boga. Możemy już teraz pokusić się o określenie wiary jako bezgranicznego zaufania względem Pana Boga. Oprócz możemy się tylko na Jego słowie, które jednak – jak się okazało w przypad-

ku Abrahama – było niezawodne. Dlatego też i my możemy zaufać Panu Bogu, Jego słowu, kiedy mówi do nas, że „wiara (...) jest dowodem tych rzeczywistości, których nie widzimy”. Nie widzimy bowiem tych rzeczywistości, o których mówi nam wiara. Wierzmy prawdomówności Boga. Abraham

fundamentach, którego architektem i budowniczym jest sam Bóg”. Tak więc wiara prowadzi do czegoś trwałego, niezmiennego, niewzruszonego, co warto zdobywać mimo trudu i niepewności.

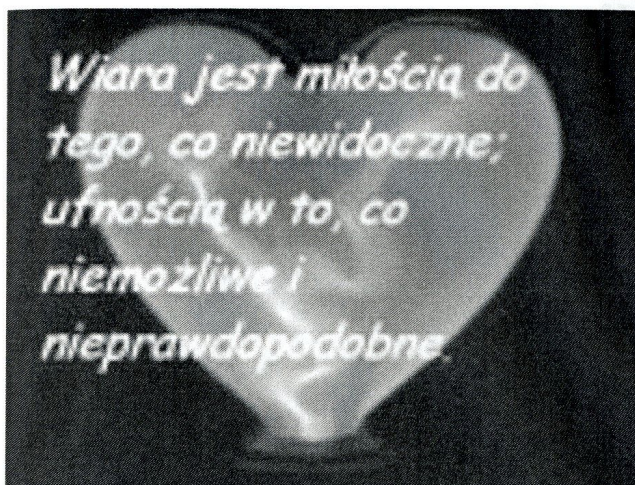
A Sara? Była kobietą w podeszłym wieku i w dodatku nieplodną, a teraz otrzymuje zapewnienie, że „otrzyma moc poczęcia”. Czyż łatwo był jej uwierzyć? Niezmiernie trudno! Według ludzkich kalkulacji, według ludzkiej wiedzy, było to wręcz niemożliwe. Miała bardzo poważne wątpliwości, o których mówi Księga Rodzaju. Uwierzyła jednak w Bożą wszechmoc i słowność, dzięki czemu otrzymała dar macierzyństwa. Stał się cud, bo Abraham miał wtedy 99 lat, kiedy ukazał mu się Bóg i powiedział do niego: „Jam jest Bóg Wszechmogący”



przy całej swej postawie nacechowanej wiarą i zaufaniem, okazał się także bardzo cierpliwy. Wędrowka z Ur poprzez Haran i wejście do Kanaanu, nie było proste, ani łatwe. Wiązało się z wieloma niedogodnościami, przede wszystkim z doświadczeniem tymczasowości, niepewności jutra, jakiejś obcości. To wszystko jednak, mówiąc prostym językiem, opłaciło się, bo towarzyszyła mu stale pewność obietnicy „miasta zbudowanego na silnych

(Rdz 17,1), a Sara miała wtedy 90 lat! (17,17), objawiając im, że w tym wieku będą mieli syna! Z rodu tego powstało niezliczone potomstwo.

Abraham i Sara byli pielgrzymami. Wędrowali do swojej nowej ojczyzny. Wiara jest pielgrzymowaniem do niebieskiej ojczyzny. O niej mówi dzisiejsza Ewangelia. Aby dojść do niebieskiej ojczyzny, trzeba odznaczać się czujnością i gotowością na przyjście Pana, który nas wezwie do siebie. Pan



Jezus mówi wprost: „Wy też bądźcie gotowi, gdyż o godzinie, której się nie domyślicie, Syn Człowieczy przyjdzie”. W innym miejscu Pan Jezus powie, że śmierć przychodzi jak złodziej, o godzinie najmniej spodziewanej. Czujność, do której wzywa nas Pan Jezus, jest trwałą postawą duchową, która przejawia się w naszym życiu duchowym. Św. Teresa z Avila, pisała: „We wszystkim potrzeba czuwania i bacności, bo nieprzyjaciół nie śpi; a im dusza wyżej postąpi w doskonałości, tym pilniej powinna czuwać, bo taką kusiciel, nie śmiejąc nastawać na nią jawnie, tym chytrzej i zdradliwiej podchodzi i jeśli się nie miała na bacności, wielką jej szkodę wyrządzi. Dlatego, jak Pan nas ostrzega, potrzeba czuwać i modlić się zawsze, bo na odkrycie tych zasadzek złego ducha nie ma skuteczniejszego sposobu nad modlitwę”.

Abraham jest także bohaterem wiary, gdyż był wystawiony na ciężką próbę, aby złożyć swojego jedyne syna, Izaaka, na ofiarę. Była to wielka próba wiary. Nie wahał się, choć serce krwawiło. Jest bohaterem wiary! Odniósł zwycięstwo nad samym sobą. Wiara wystawia nas na wiele doświadczeń, stawia wyzwania, którym trzeba podołać, nieraz budzi kontrowersje, jak w przypadku Krzyża spod Pałacu Prezydenckiego. Możemy zapytać: czy to jest wyznaczenie wiary w zbawczą moc Krzyża? Naturalnie, że tak, choć ci, którzy się tam zgromadzili zostali najczęściej wyzywani jako fanatycy, co jest wielce niesprawiedliwą opinią. Poprawność polityczna każe rządzącym pozbywać się jakichkolwiek symboli religijnych na miejscach publicznych. Najlepiej ukryć wszystko w kruchcie kościoła!. Tam nie wszyscy

pójdą, a przez plac przed Pałacem przechodzą tłumy, więc niektórych Krzyż mógłby drażnić! A w dodatku po co wspominać – według opinii wielu – tak złego Prezydenta! Z symbolu religijnego, z Krzyża, na którym Chrystus dokonał naszego zbawienia, zrobiła się sprawa polityczna. Padały

pytania: czy to jest heroizm czy fanatyzm? Z ust polityków i dziennikarzy przeciwnych obecności Krzyża w tym miejscu, to był fanatyzm, a w ustach obrońców Krzyża w tym miejscu, to był heroizm! Nie dziwny się temu, gdyż w historii Kościoła pod adresem Krzyża i jego obrońców padały nieraz ciężkie zarzuty, oskarżenia, a nawet prześladowania. Wydarzeń historii nikt nie zmieni, więc ci ludzie, tam stojący, może nawet jej nie znający, ale wyczuwający, że dzieje się coś niewłaściwego, tak się zachowywali. Z ludźmi trzeba rozmawiać, tłumaczyć, a nie wyzywać! Nie składać winy na przestraszonych harcerzy i księży. Nie mówić „o kościele w Kościele”, bo to jest właśnie jątzerzenie, podsycanie do niezgody. Ludzie tam zebrani chcieli także zmanifestować swoją wiarę, bo mają takie prawo, choć na pewno w sytuacji tak stresującej można było spotkać zachowania także naganne.

Ale czyż ogromne tłumy policjantów, straży miejskiej, barierki, zamknięty plac, wypowiedzi polityków, starannie dobieranych rozmówców dziennikarzy, miały działać na nich kojąco?.

Wiara jest także bohaterstwem. Nikt przecież nie nazwie pójścia na śmierć głodową do oświęcimskiego bunkra, św. Ojca Maksymiliana, jako przejawu fanatycznego postępuku? Ludzie widocznie chcą, aby Krzyż mógł stanąć nawet przed Pałacem Prezydenckim, aby każdemu urzędującemu tam prezydentowi przypominał o najwyższych, niezmiennych wartościach. Wiara wymaga także ofiary, poświęcenia się w obronie trwałych wartości. Pan Jezus mówił o świadectwie danym wobec ludzi: „kto się do Mnie przyzna przed ludźmi...”. W wierszu „Stać bliżej Krzyża”, jedna ze zwrotek brzmi:

„Gdy w oddali cel się maże,
kto sens trudu tobie wskaże?
To Krzyż – NADZIEJA, co się nie chwieje,
Zmiażdży twój smutek i beznadzieję”.

A jaka jest nasza wiara? R. Brandstetter, modlił się kiedyś:

„O Boże,
Nędzna jest moja wiara
Jak kości ogryzione przez szakala,
Tak nędzna, że nawet nie umiem powiedzieć,
Czy naprawdę w Ciebie wierzę?”.

Ks. Andrzej Skiba

***A wy bądźcie podobni do ludzi,
oczekujących swego pana,
kiedy z uczt weselnej powróci,
aby mu zaraz otworzyć, gdy
nadejdzie i zakolacze.
Szczęśliwi owi słudzy, których
pan zastanie czuwających,
gdy nadejdzie.***

Nowa kapliczka

Przy ul Cerkiewnej, przed wieloma laty została postawiona kapliczka, która wymagała remontu, gdyż czas dał znać o sobie. Trudu tego podjęli się sąsiedzi na czele z panem redaktorem Marianem Strusiem. Z pozoru niewielkie to przedsięwzięcie, ale wymagało ono wiele trudu, gdyż ze starej kapliczki wyrosła kapliczka ...całkiem nowa. Wygląda bardzo pięknie, dostojnie, stojąc w cieniu dużej sosny czy świerka, otoczona blokami. Miejsce przed nią wyłożone jest kostką, ogrodzone artystycznie wykonanym, metalowym płotkiem, z żywymi, tam stojącymi kwiatami. Najważniejsze jednak jest to, że tam przychodzą wierni na modlitwę, że obecna tam Matka Boża w swojej Figurce, jest wśród swoich dzieci, które do Niej przychodzą. W sobotę, 31 lipca, po Mszy świętej wieczornej, przy współudziale wielu wiernych tam zgromadzonych, ojca gwardiana Zbigniewa Kubita oraz przemówieniu p. Maria Strusia poświęciłem tę kapliczkę. W tym miejscu pragnę bardzo serdecznie podziękować wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do powstania tej kapliczki, zupełnie od podstaw. Dziękuję Panu Jerzemu Ginalskiemu dyrektorowi Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku oraz Panu Jerzemu Wojtowiczowi, malarzowi i artyście, konserwatorowi dzieł sztuki. Swoje podziękowania składam na ręce Pana Mariana Strusia, głównego inspiratora powstania tej kapliczki. Wszystkim wiernym a szczególnie mieszkającym tam sąsiadom również dziękuję, za ich pamięć i modlitwy. Niech one tam stale będą zanoszone.

Ks. Andrzej Skiba



Teksty Mszy świętych do osobistych refleksji

Poniedziałek: Ga 6,14-16; Ps 40 (LM VI 220*); J 4, 19-24 (LM VI 33*).

Piątek: Ez 16, 59-63; Iz 12, 2. 3-4. 5-6; Mt 19, 3-12.

Wtorek: 2 Kor 9, 6-10; Ps 112; J 12, 24-26.

Sobota: Ez 18, 1-10. 13b. 30-32; Ps 51; Mt 19, 13-15.

Środa: Ez 9, 1-7; 10, 18-22; Ps 113; Mt 18 18, 15-20.

Niedziela: 1 Krm 15, 3-4. 15-16; 16, 1-2; Ps 132; 1 Kor 15, 54-57; Łk 11, 27-28

Czwartek: Ez 12, 1-12; Ps 78; Mt 18, 21-19, 1.

O potrzebie znajomości Pisma Świętego

Z „Kwadransa biblijnego” jaki rozpocząłem w maju w naszym kościele, rodzi się cykl rozważań na temat Pisma Świętego. Niezmiernie ważną sprawą jest umiejętność słuchania i rozumienia Słowa Bożego, aby można według niego postępować. Słowo Boże jest bowiem, jak uczą Ojcowie Kościoła, lampą na ścieżkach naszego życia. Czy tak jest naprawdę? Mam cichą, ale niezłomną nadzieję, że ten cykl rozważań przynajmniej w minimalnym stopniu zachęci do czytania Pisma Świętego w myśl zachęty jaką usłyszał św. Augustyn przed swoim nawróceniem: „Bierz i czytaj!”.

Biblia – Księga bardzo stara. Już jej starożytność może wywoływać u wiernych fascynację. Dla innych okaże się niedostępna, niezwykła, obcą, anachroniczną, a może nawet błędzącą. Wiele spraw nie pokrywa się z dzisiejszą wiedzą, poglądem na świat, jest za mało przydatna do życia współczesnego człowieka. „Wojny prowadzone w imię Boże, psalmy złorzeczące i ziemski charakter nadziei starotestamentowej mogą nas wszystkich dogłębnie zadziwić”¹.

Aby przezwyciężyć te uprzedzenia trzeba cierpliwości, wytrwałości i wiary, a także fachowej wiedzy, jasnych zasad.

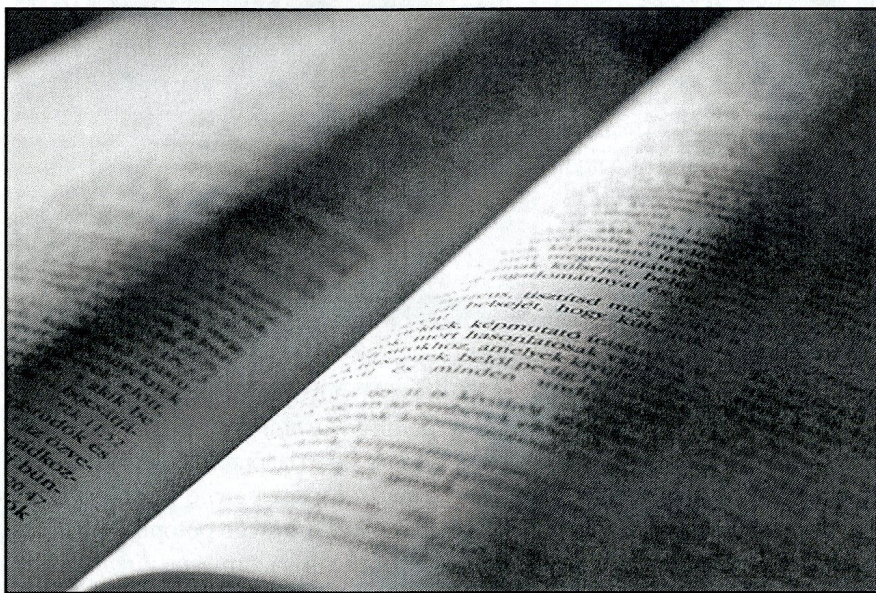
Wyrażenie: Pismo święte, jest pochodzenia biblijnego. Nowy Testament ok. 50 razy używa takiego terminu. Jest to zbiór Ksiąg świętych Starego Testamentu, nazywając je „pismo”, „pisma”, „pisma święte”.

„Nie czytaliście tych słów w Piśmie...” (Mk 12,10);

„Dziś spełniły się te słowa Pisma, któreście słyszeli” (Łk 4,21);

„Gdy zmartwychwstał, przypomnieli sobie uczniowie Jego, że to powiedział, i uwierzyli Pismu i słowu, które wyrzekł Jezus” (J 2,22);

„Paweł, sługa Chrystusa Jezusa, z powołania apostoł, przeznaczony do głoszenia Ewangelii Bożej, którą Bóg przedtem zapowiedział przez swoich proroków w Pismach świętych”



(Rz 1,1-2).

„Pociechę bowiem swoją mamy w księgach świętych, które są w naszych rękach” (1 Mch 12,9);

„Ezdraszowi jeszcze kazał odczytać świętą księgę...” (2 Mch 8,23);

„Od lat bowiem niemowlecy znasz Pisma święte...” (2 Tm 3,15).

Biblia: - biblos – łożyga papirusowa, książka;

Bibliou – zwój papirusowy, pismo.

Mówimy niekiedy o „Starym Przymierzu” i „Nowym Przymierzu”, mając na uwadze Stary i Nowy Testament. Przymierze, to obustronny układ jaki zawarł Pan Bóg z narodem wybranym. Nazwa „Stary Testament” lub „Przymierze”, pochodzi od św. Pawła: „I tak aż do dnia dzisiejszego, gdy czytają Stare Przymierze, ...” (2 Kor 3,14).

„Nowe Przymierze” – „Nowy Testament” – pochodzi od Jeremiasza: „Oto nadchodzą dni – wyrocznia Pana – kiedy zawrę z domem Izraela (i z domem judzkim) nowe przymierze. Nie jak przymierze, które zawarłem z ich przodkami, ...” (Jr 31,31 n).

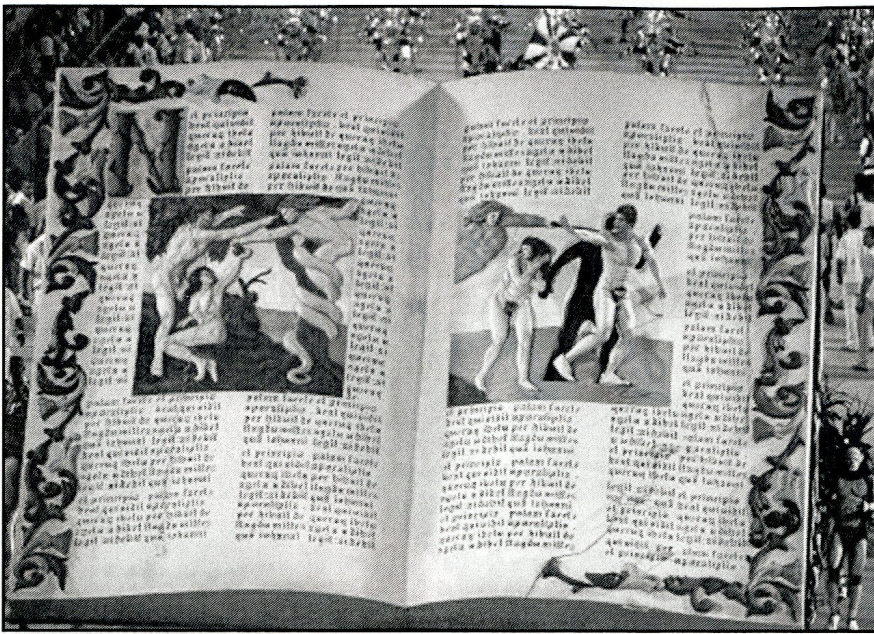
„Nie znać Pisma świętego, to nie znać Chrystusa” – św. Hieronim.

„Z karafki można się napić wody biorąc ją w rękę, ale by pić ze źródła, trzeba klęknąć przed nim” – C.K. Norwid.
„Będziesz Biblię nieustannie czytał – powiedział do mnie. Będziesz ją kochał

więcej niż rodziców... Więcej niż mnie... Nigdy się z nią nie rozstaniez... A gdy zestarzejesz się, dojdiesz do przekonania, że wszystkie książki, jakie przeczytałeś w życiu, są tylko nieudolnym komentarzem do tej jedynej Księgi...”².
„Można zaryzykować twierdzenie, że szerokie rzesze katolików wierzą w Chrystusa, nie znając Pisma Świętego. Nie kwestionuję szczerości ich uczuć religijnych, ale trudno nie zauważyć, że taka świadomość wyznaniowa, oderwana od swoich historycznych korzeni, przeobraża się w praktyce w mitologię o prymitywnych treściach”³.

Biblia, to „żywa Księga”:

„Dziadek od wczesnej młodości zapisywał drobnym, hebrajskim pismem na wewnętrznych stronach okładek Biblii, a potem na wklejonych do niej arkusikach papieru, przyciętych z pedantyczną dokładnością do rozmiarów Księgi, daty śmierci swoich przodków i najbliższych z rodziny. Były to kronikarskie zapiski o śmierci jego prapradziadków, pradiadków i dziadków – jeden z nich zmarł tragicznie w 1793 roku wśród okoliczności przypominających romantyczną balladę – praprababek, prababek i babek, stryjów i wujów, braci stryjecznych, dzieci, wnuków, a na koniec mojej babki. Gdy wpisywał jej imię –



stałem właśnie obok niego – zapytałem:

- Dlaczego zapisujesz w Biblii imiona zmarłych?

- Bo jest księgą żywych – odparł, nie przerywając pisania²⁴.

„Niebo i ziemia przemiją, ale moje słowa nie przemiją” (Mt 24,35).

Szacunek względem Pisma świętego.

Pierwsi chrześcijanie przechowywali Pismo święte razem z Najświętszym Sakramentem, a niektórzy pisali na małym ruloniku najbardziej ulubiony tekst Pisma św. i nosili go na piersi, jak my medalik. Przed każdą sesją Soboru Watykańskiego II, do auli soborowej wnoszono uroczystie Pismo święte i umieszczano je na ołtarzu, przed oczyma wszystkich ojców soborowych. Pismo święte okadza się i całuje; błogosławi zgromadzonych.

Dzieje tekstu biblijnego:

Materiał pisarski – w pierwotnej wersji to były skały, skąd wycinano kamienne tablice. Były one niewielkie skoro Mojżesz niósł dwie tablice schodząc z Góry. Kamień to najstarszy materiał piśmienniczy. W kamieniu wykrywano inskrypcje, „napisy dekoracyjne (grafitti), ustawy państwowe, umowy, kroniki historyczne”²⁵;

Drewniane tabliczki pociągnięte woskiem, a także **gliniane tabliczki** wypalane, **skorupki naczyń** (ostraki). W Mezopotamii znano tabliczki gliniane, gdyż dwie znane tamtejsze rzeki Eufrat i Tygrys, nanosiły odpowiednią glinę do ich wyrobu. Na nich wypisywano wiadomości życia politycznego, kulturalnego, religijnego, a także ekonomicznego. Tym materiałem

posługiwali się głównie Sumerowie. Na glinianych tabliczkach znajduje się słynny *Poemat o Gilgameszu*, który żył ok. 2600 lat przed n. Chrystusa. Poemat ten nosi pewne podobieństwa do opisu biblijnego potopu. Na takich tabliczkach są zapisane *Kroniki Babilońskie* z VIII – III wieku przed n. Chrystusa.

Skorupki naczyń ceramicznych to ostraki. Służyły one głównie do zwykłej korespondencji, a także w administracji i w szkole. Stosowano je głównie od VIII – VI wieku przed n. Chrystusa.

Deseczki woskowe znane były głównie poza Egiptem. Znane są w Mezopotamii już przed II tysiącleciem przed n. Chrystusa. Czasem na drewnianej deseczce wypalano pismo, głównie klinowe.

Właściwym materiałem był jednak **papirus**, **skóry zwierzęce** czyli **pergamin**. Papirus była to roślina włóknista, z której tkano kolejne „karty”, a z nich sklejało wstęgi. Jako materiał pisarski znana jest w III wieku przed n. Chr. Papirus, to lekki, niedrogi materiał piśmienniczy, który odegrał ważną rolę w powstawaniu Biblii. Zwoje z Qumran to najstarsze manuskrypty biblijne. Papirus odkryli Egipcjanie, którzy z łodygi trzciny papirusowej robili wspomniane arkusze, gdyż była to roślina o włóknie gąbczastym, sięgająca do 4,5 metra wysokości i 5 cm grubości. Zwoje papirusowe miały 5-6 m długości. Miejscem, gdzie rosła jej najwięcej była delta Nilu. Najstarszy tzw. *Papirus Rylandsa*, zawiera fragment Ewangelii św. Jana, a pochodzi z lat 120 – 125 po n. Chrystusa.

Skóra zwierzęca z cieląt, owiec, kóz. Była odpowiednio przygotowana, nie wyprawiana, powlekana białkiem z jajka, aby miała jaśniejszą barwę. Razem zszywano rzemykami – II wiek przed n. Chr.

W II lub w III wieku przed n. Chr. pojawił się **pergamin** (nazwa pochodzi od miasta Pergamonu – dzisiejsza Turcja) cienka skóra starannie wyprawiona. Był w użyciu do IX wieku, do czasu pojawienia się papieru. Żydzi używają pergaminu do dziś, do pisania zwojów liturgicznych.

Narzędzia do pisania:

Na skałach pisano żelaznym rylcem z końcem diamentowym. Na tabliczkach drewnianych służył atrament i ptasie pióro lub metalowe, a także rylce do złobienia liter na woskowej tabliczce. Spłaszczonym końcem zacierano zapis. Używano także trzcinki skośnie przyciętej.

Używano tuszu z pyłu węglowego albo z sadzy zmieszanej z tartą żywicą. Używano koloru czarnego lub czerwonego. Tradycja żydowska nakazywała Imię Boże pisać złotymi literami.

Format księgi i sposób pisania:

Karty papirusu sklejało, skórę pergaminu zszywano, tworząc długą taśmę, którą na obydwu końcach zaopatrywano w wałki i zwijano. Był to tzw. zwoj. Tekst pisano w kolumnach w poprzek taśmy. Z pismem bywało różnie. Św. Hieronim skarży się, że były zbyt małe litery. Odstępów, dla oszczędności, robiono tylko między zdaniem. Czasem poszczególne słowa oddzielano pionowymi kreskami. Zwoje mają najczęściej 6 – 10 m długości.

Język i pismo Ksiąg biblijnych:

Księgi biblijne zostały napisane w trzech językach: hebrajskim aramejskim i greckim. Po hebrajsku jest większość Starego Testamentu; po aramejsku – części tekstu proroka Daniela i Ezdrasza, jeden wiersz u proroka Jeremiasza i dwa wyrazy w Księdze Rodzaju; po grecku – Księga Mądrości, 2 Machabejska i cały Nowy Testament.

Pismo jest spółgłoskowe, liczne skróty. Podział na wiersze znał już św. Hieronim. Podział tekstu na rozdziały przejął Rabbi ben Ismael w 1330 roku z łacińskiego wydania Wulgaty, a w druku po raz pierwszy w roku 1525. Teksty przepisywano niezmiernie starannie: „Bądź staranny przy przepisywaniu tekstu świętego, bowiem twoja

praca to zajmowanie się sprawami niebieskimi; jeśli opuścisz lub dodasz choćby jedną literę, będziesz podobny do tego, co by zburzył cały świat”.

Masoreci – dodali do tekstu spółgłoskowego znaki samogłoskowe i akcentowe. Owoce ich pracy zebrano w IX – X wieku. W formie drukowanej wydano najpierw Psalterz (1477), a całość Pisma św. w 1488 roku (tylko po hebrajsku). Nowy Testament wydano drukiem po raz pierwszy w roku 1514.

Przekłady greckie Septuaginta (LXX)

Na prośbę Ptolemeusza II Filadelfa (285-246), króla egipskiego, wysłano z Jerozolimy do Aleksandrii 72 znawców Prawa (Pięcioksięgu), którzy na wyspie Faros w ciągu 72 dni przetłumaczyli cały Pięcioksiąg na język grecki. Jest to właściwie legenda, do której bibliści mają wiele zastrzeżeń, niemniej jednak LXX jest faktem. Przyjmuje się raczej wielość tłumaczeń dla potrzeb greckiej diaspory.

Przekłady łacińskie

Najbardziej znanym przekładem łacińskim jest tłumaczenie św. Hieronima z języków oryginalnych na język łaciński. Tłumaczenie to zostało nazwane wulgatą, czyli tłumaczeniem rozpowszechnionym. Przed św. Hieronimem było już wiele przekładów, więc papież Damazy (366-384) polecił zająć się sprawą wielu tłumaczeń św. Hieronimowi (ok. 347-30.09.420, w Betlejem), wybitnemu uczonemu tamtych czasów. Mówi się o nim, że znał Pismo święte na pamięć. Pochodził ze Strydonu, z Dalmacji. Przetłumaczył on całe Pismo święte na język łaciński. Sobór trydencki (1545 – 1563) po głębokiej rozprawie, 8.04.1546 roku nie tylko zdefiniował kanon Pisma świętego, ale także ogłosił autentyczność Wulgaty (tekst szeroko rozpowszechniony od czasów św. Hieronima). Według soboru jest to tekst najbardziej wiarygodny, autentyczny i tylko nim należy się posługiwać.

Po encyklice „Divino afflante Spiritu” (1943) i po Soborze Watykańskim II, zaleca się powrót do języków oryginalnych. Jak powinno wyglądać poprawne wydanie tekstu Pisma świętego?



- Przekład winien być zatwierdzony przez Stolicę Apostolską;
- Potwierdzony autorytetem biskupów;
- Zaopatrzone w aparat krytyczny (komentarz, objaśnienia).

W języku polskim bardzo znanym przekładem był przekład ks. Jakuba Wujka z Wągrowca, jezuita (1540-1597). Nad przekładem Biblii pracował prawie osiem lat, a zakończył ją rok przed śmiercią.

Polskie przekłady Pisma świętego:

Najpiękniejsze językowo (w naszym subiektywnym odczuciu) są przekłady: ks. Jakuba Wujka (1599), Daniela Mikołajewskiego (Biblia Gdańska, 1632) i ks. Kazimierza Romaniuka (Biblia Warszawsko-Praska, 1997). Biorąc do ręki polski przekład, najczęściej korzystamy z dwóch ostatnich - zaletą Biblii Gdańskiej jest jej dosłowność (która pozwoliła opisać jedno z wydań liczbami Stronga), a Biblii Warszawsko-Praskiej - zrozumiały, bogaty, współczesny język polski przy jednoczesnym wiernym trzymaniu się tekstu oryginalnego (przekład filologiczny), (ze strony internetowej).

Najstarsze zachowane przekłady fragmentów Biblii na język polski pochodzą z XIV wieku (Psalterze). W wieku XV dokonano przekładu całego Starego Testamentu (Biblia szarospatacka, zachowana częściowo) i co najmniej ewangelii. Przekłady Biblii zachowane w całości do dziś pochodzą z XVI wieku (najstarszy z nich to Biblia Leopoldy, 1561). Na naszej stronie piszemy kolejno: o najstarszych polskich przekładach całego Pisma Świętego, dokonanych w okresie zwanym „złotym wiekiem Biblii polskiej”, o najstarszych przekładach części Pisma (m.in. o edycjach Nowego Testamentu), o współczesnych przekładach polskich oraz o perspektywach najbliższych lat. Krótkie „próbki” tekstów dziesięciu polskich przekładów podajemy na następnej stronie (wiadomości ze strony internetowej).

Krótką charakterystyką historii tłumaczeń Biblii na język polski, do początku XX wieku.

1280 rok

Tzw. **Psalterz Kingi**, używany przez 2 i pół wieku w różnych odpisach i odmianach, jeden z nich (*Psalterz florjański*) napisany w języku łacińskim, polskim i niemieckim, znaleziony w 1827 roku w austriackim opactwie Sankt Florian, koło Linzu. Wydanie drukowane ukazało się w 1834 roku, pod nazwą *Psalterza Królowej Małgorzaty*. Istnieje teoria, że powstał w Kłodzku w 1399 w klasztorze kanoników regularnych. 197 kart tegoż psalterza znajduje się w Muzeum Narodowym, oraz inna jego kopia (*Psalterz puławski*) znajdował się w Puławach, w tzw. Domu Gotyckim - przebudowie dawnego pawilonu parkowego, wydany z rękopisu należącego do książąt Czartoryskich) z drugiej połowy XV w. był wydawany do XVI wieku, znany głównie z przedruku Jana Działyńskiego. Liczy sobie 312 bogato ilustrowanych kart. Obecnie przechowywany w Muzeum Czartoryskich

w Krakowie.

XIV-XV w.

Cytaty w „Kazaniach świętokrzyżskich” i „Kazaniach gnieźnieńskich”.

1453-1455 rok

Biblia królowej Zofii zwana „*szarospatacką*”, sporządzona na życzenie czwartej żony Władysława Jagiełły, księżniczki holszańskiej. Tłumaczenia dokonał z łacińskiej Wulgaty i druków staroczeskich królewski kapelan Jędrzej z Jaszowic. Pisana gotykiem w dwóch kolumnach po 35 linijek. Zawierała pierwotnie 470 kart, zachowało się 185 - pierwszy tom. Karty drugiego tomu znaleziono we Wrocławiu, Królewcu, a także w *Saros Patak* na Węgrzech.

łacina

Przekład odkryty przez Brückner'a, wydany w 1556 roku jako Nowy Testament **Szarffenbergera** w Krakowie

1480 rok

Cytaty w tzw. **Modlitwach Waclawa** - psalterzu prawdopodobnie będącego inną redakcją psalterza puławskiego.

1514 rok

Początek Ewangelii wg Jana, wydany przez Hallera w Krakowie

1532 rok

Psalterz Krakowski

1539 rok

Psalterz w przekładzie **Walentego Wróbla**

1545 rok

Psalterz w przekładzie **Mikołaja Reja**

1551 rok

W kwietniu tego roku wydano Ewangelię wg Mateusza z ogromnym komentarzem w przekładzie **Stanisława Murzynowskiego**, luteranina, pierwszy polski przekład wydany drukiem. W październiku wydano czterech ewangelistów, zaś w 1552 roku ten sam wydawca, Seklucyan, wydał Dzieje Apostolskie i Listy, zaś w 1553 wydał w Królewcu cały Nowy Testament Murzynowskiego.

1556 rok

1563 BIBLIA BRZESKA



Nowy Testament w przekładzie **Marcina Bielskiego**, katolika, wznawiany jeszcze w 1564, 1566, 1568.

1558 rok

Wierszowany psalterz w przekładzie **Jakuba Lubelczyka** wydrukowany w drukarni Macieja Wirzbięty.

1561 rok

Pierwszy drukowany polskojęzyczny przekład całej Biblii, dokonany przez Jana Nicza, księdza katolickiego ze Lwowa, wykładowcę Uniwersytetu Jagiellońskiego, z Wulgaty, znany jako **Biblia Leopolicy**. Przekładu Nicza dokonał na zlecenie Marka i jego syna Stanisława Szarffenbergów. Przekład dedykowano Zygmuntowi II Augustowi. Gigantyczną księgę zaopatrzone w 284 drzeworyty obrazujące różne sceny biblijne.

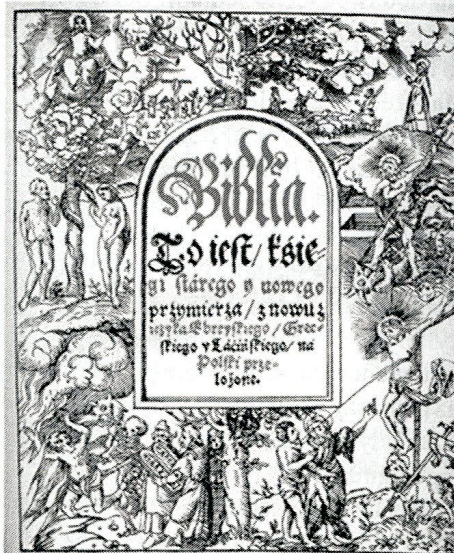
1563 rok

Cała Biblia w przekładzie zespołowym wielu polskich oraz jednego francuskiego kalwina, znana jako **Biblia Brzeska**, lub Pińczowska, czasami zwana radziwiłłowską. Wznawiana w częściach i całości w latach 1564, 1580, 1585, 1593.

1570 rok

Cała Biblia w przekładzie **Szymona Budnego**, arianina, pastora z Łoska (pow. oszmiański, woj. wileńskie), wydana nakładem M. Kawieczynskiego drukarza w Nieświeżu, stąd też czasami zwana Biblią *nieświeską*. Tym pierwszym wydaniem był Nowy

1570-1572 BIBLIA NIEŚWIESKA



Testament i apokryfy Starego Testamentu. Drugie wydanie (*nieświeskozasławskie*) ukazało się w 1572 a kolejne w 1574.

1577 rok

Nowy Testament wydany w Rakowie, w przekładzie **Marcina Czechowica**, arianina, urodzonego w 1532 roku w Zbąszynie „*ministra zboru małego Chrystusowego w Lublinie*”. Zmarł w 1613.

1579 rok

Psalterz w przekładzie **Jana Kochanowskiego**, do 1642 ponad 20 wydań

1594 rok

Najpierw (1594) Nowy Testament oraz Psalterz, następnie Stary Testament (1596) w przekładzie księdza katolickiego, jezuita **Jakuba Wujka**. Całą Biblię wydano dopiero 27 lipca 1597, po zrewidowaniu przekładu przez komisję jezuitką pod przewodnictwem księdza Grodzickiego.

1605 rok

Psalterz w przekładzie **Macieja Rybińskiego**, luteranina, który pełnił obowiązki ministra zboru w Wieruszowie.

1632 rok

Cała Biblia, jako wynik rewizji Biblii Brzeskiej, czeskiej (1579-1593), francuskiej, łacińskiej Pagninusa i Wulgaty, dokonany przez **Daniela Mikołajewskiego**, seniora zborów kujawskich, oraz Jana Turnowskiego seniora jednoty braci czeskich w Wielkopolsce,

znana jako **Biblia Gdańska**.
Wydana także później w 1660 w Amsterdamie i jeszcze wielokrotnie w XVIII, XIX i XX wieku.

1688 rok

Psałterz w przekładzie **Wojciecha Tylkowskiego**

1786 rok

Psałterz w przekładzie **Franciszka Karpińskiego**

1878 rok

Psałterz w przekładzie **Kazimierza Bujnickiego**, wydany pośmiertnie

1883 rok

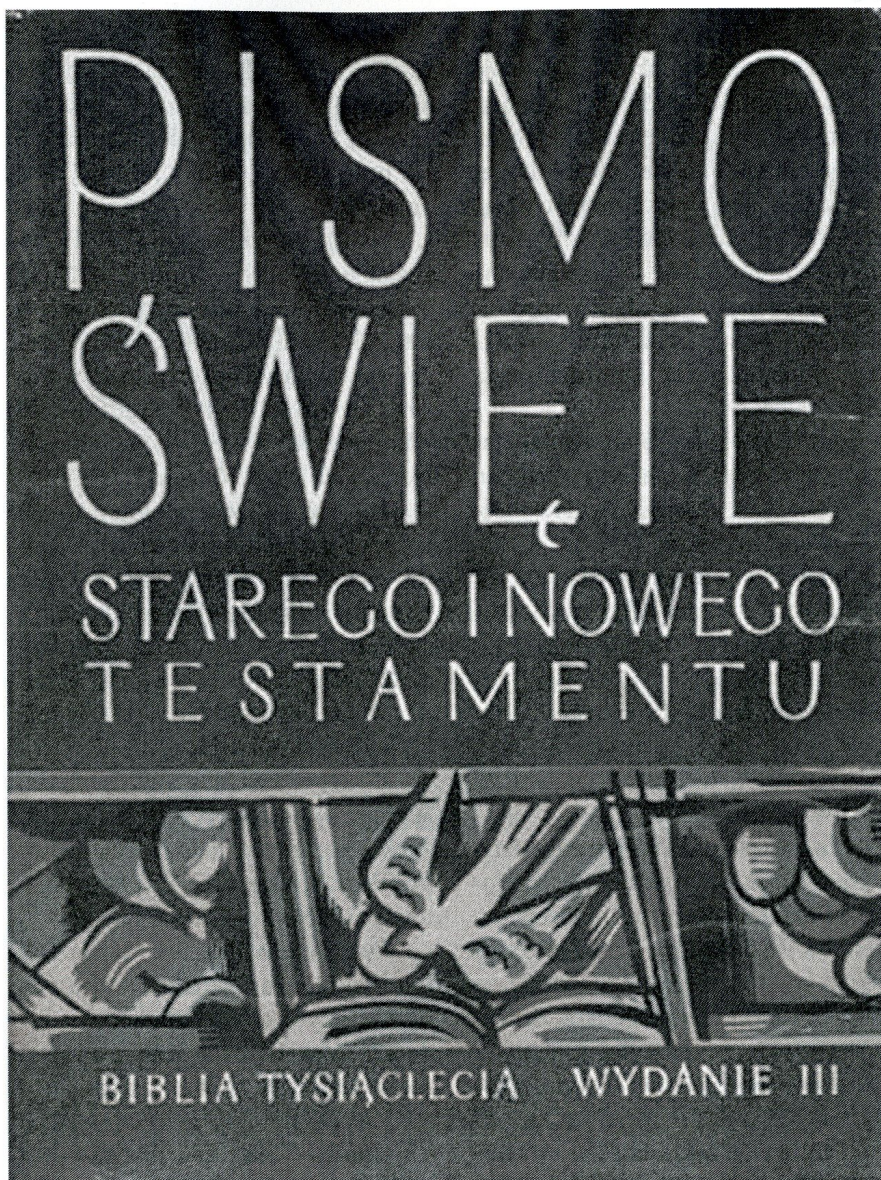
Psałterz w przekładzie **Izaaka Cylkowa**

1914 rok

Cały Stary Testament w przekładzie **Izaaka Cylkowa**

Tłumaczenia

- **Pismo Święte Nowego Testamentu**, tłumaczył z języka greckiego ks. prof. dr Seweryn Kowalski, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1973;
- **Pismo Święte Nowego Testamentu**, przekład z języka greckiego, opracował zespół pod redakcją ks. Marianna Wolniewicza, Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 1984;
- **Pismo Święte Nowego Testamentu** w przekładzie z języka greckiego, opracował Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy benedyktynów tynieckich, Pallottinum, Poznań 2000;
- **Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalmi**, przekład ekumeniczny z języków oryginalnych, Towarzystwo Biblijne w Polsce, Warszawa 2001;
- **Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalmi**. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem. Opracował Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Towarzystwa Świętego Pawła, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2005;
- **Ewangelia według świętego Mateusza**. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko – praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela, Częstochowa 2007, Wydanie II;



chowa 2007, Wydanie II;

- **Ewangelia według świętego Marka**. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko – praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2007, Wydanie II;
- **Ewangelia według świętego Łukasza**. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko – praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2007, Wydanie II;
- **Ewangelia według świętego Jana**. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko – praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2007, Wydanie II;
- **Dzieje Apostolskie**. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko –

- praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2000, Wydanie I;
- Listy Apostolskie**. Część I. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko – praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2007, Wydanie II;
- Listy Apostolskie**. Część II. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko – praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2007, Wydanie II;
- Listy Apostolskie**. Część III. **Apokalipsa świętego Jana**. W przekładzie z języka greckiego opracował Kazimierz Romaniuk Biskup warszawsko – praski, Kuria Metropolitalna w Częstochowie, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, Częstochowa 2007, Wydanie II;

Wydania poszczególnych Ksiąg Nowego Testamentu zrealizowane przez Tygodnik „Niedziela” w tłumaczeniu ks. bp. Kazimierza Romaniuka, są wydaniem miniaturowymi lub raczej kieszonkowymi, które łatwo wziąć do kieszeni czy do torebki. W 2005 roku Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu wydało „**Listy Apostolskie**” w wydaniu miniaturowym, także w tłumaczeniu ks. bp. Kazimierza Romaniuka.

Ewangelia według Świętego Mateusza, przełożył z greckiego Roman Brandstaetter, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1986;

Ewangelia według Świętego Marka, przełożył z greckiego Roman Brandstaetter, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1980;

Ewangelia według Świętego Łukasza, przełożył z greckiego Roman Brandstaetter, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1982;

Pisma Świętego Jana Ewangelisty. Ewangelia. Listy. Apokalipsa, przełożył z greckiego Roman Brandstaetter, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1978;

Święty Łukasz Ewangelista. Dzieje Apostolskie, przełożył z greckiego Roman Brandstaetter, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1984;

- **Biblia w przekładzie księdza Jakuba Wujka** z 1559 r., Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, wydanie trzecie, Warszawa 2000;

- **Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu**. Wstęp – przekład z oryginału, komentarz, wydawane z inicjatywy profesorów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego począwszy od roku 1962 do dzisiaj, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 1962 -;

- **Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu** w przekładzie z języków oryginalnych, opracował Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy benedyktynów tynieckich, wydanie piąte na nowo opracowane i poprawione, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2003, (wydanie 5. Pierwsze wydanie ukazało się w roku 1965. Wydanie to bywa określane mianem „Biblii Tysiąclecia”. Tłumaczenie to wielokrotnie wznawiane służy jako wzorcowe w liturgii Kościoła);

- **Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu** w przekładzie z języków oryginalnych ze wstępami i komentarzami, opracował zespół pod redakcją

ks. Michała Petera (Stary Testament), ks. Mariana Wolniewicza (Nowy Testament), Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań 1973. Popularnie tłumaczenie to bywa nazywane „Biblią Poznańską”;

- **Księga Psalmów**. Tłumaczył z hebrajskiego Czesław Miłosz, redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1982. Wcześniej to tłumaczenie ukazało się w Paryżu, w roku 1981 w Editions du Dialogue. W tymże Wydawnictwie ukazały się także: **Księga Hioba**, Paris 1981; **Księgi Pięciu Megilot**, (są to Księgi: Pieśń nad Pieśniami, Ruth, Treny, Eklezjasta, Estery), Paris 1982; **Ewangelia według Marka. Apokalipsa**, Paris 1984. Być może tych tłumaczeń Ksiąg Pisma Świętego w wydaniu Miłosza było więcej, ale te znajdują się w mojej bibliotece.

- **Ewangelia według Św. Mateusza. Księga wypełnionych obietnic Bożych**, z komentarzem ks. Tadeusza Loski SJ, cz. 1, Księgarnia Św. Jacka, Katowice 1995;

- **Ewangelia według Św. Marka. Dobra Nowina o Jezusie Chrystusie Synu Bożym**, z komentarzem ks. Tadeusza Loski SJ, cz. 3, Księgarnia Św. Jacka, Katowice 1996;

- **Ewangelia według Św. Łukasza. Tajemnica Chrystusa wśród nas**, z komentarzem ks. Tadeusza Loski SJ, cz. 3, Księgarnia Św. Jacka, Katowice 1996;

- **Psalmy**, komentarz biblijno – ascetyczny, tłumaczenie i opracowanie Władysław Borowski CRL, Wydawnictwo OO. Karmelitów Bosych, Kraków 1983;

- **Biblia Jerozolimska. Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu** w przekładzie z języków oryginalnych. Opracował zespół biblistów z inicjatywy benedyktynów tynieckich – „Biblia Tysiąclecia”, wyd. V, Poznań 2000, Wstępy, przypisy, komentarze i marginalia La Bible de Jerusalem, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2006;

- **Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu**. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem. Opracował Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Towarzystwa Świętego Pawła, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2008;

- Warto zacytować „**Międzynarodowy komentarz do Pisma Świętego. Komentarz katolicki i ekumeniczny na**

XXI wiek”, Verbinum, Wydawnictwo Księży Werbistów, Warszawa 2000.

2. **Natchnienie Pisma świętego**
Co to znaczy, że Pismo święte jest natchnione? W tej Księdze Ksiąg spotykamy się z objawiającym się Bogiem, który nawiązuje kontakt z człowiekiem. Pismo święte poucza człowieka o Bogu; Bóg mówi o sobie samym. Czy ni to w sposób sukcesywny, powolny, na przestrzeni dziejów, najpierw w stosunku do jednego narodu, potem dla wszystkich ludzi.

Księgi biblijne zostały spisane przez ludzi wiary i dla ludzi wiary, co oznacza, że trzeba je traktować z religijną wiarą, gdyż jest Księgą szczególną. Biblia została napisana pod specjalnym kierownictwem Bożym, pod asystencją Ducha Świętego.

Świadectwa Starego Testamentu o natchnieniu

Prorocy Starego Testamentu wielokrotnie podkreślają w swoich wystąpieniach doniosłość słowa jako Bożego: „Niebiosa, słuchajcie, ziemio, nadstaw uszu, bo Pan przemawia” (Iz 1,2); „Słuchajcie słowa Pańskiego (...), daj posłuch prawu naszego Boga...” (Iz 1,10). Takich inwokacji jest bardzo wiele. Najpierw był Mojżesz, po nim sędziowie i prorocy. Mówi Bóg: „Wzbudzę im proroka spośród ich braci, takiego jak ty, i włożę w jego usta moje słowa, będzie im mówił wszystko, co mu nakazę. Jeśli ktoś nie będzie słuchać moich słów, które on wypowie w moim imieniu, Ja od niego zażadam zdania sprawy. Lecz jeśli który prorok odważy się mówić w moim imieniu to, czego mu nie rozkazałem, albo wystąpi w imieniu bogów cudzych – taki prorok musi ponieść śmierć” (Pwt 18,18-20). Na podstawie tego świętego tekstu można wnioskować, że ktoś, kto odważyłby się głosić swoje nauki, spotka go surowa kara, poważne konsekwencje.

Pan Bóg dał prorokom specjalną moc do przepowiadania: Mówi Dawid: „Duch Pański mówi przeze mnie i Jego słowo jest na moim języku” (2 Sm 23,2). Izajasz wyznaje: Bóg rzekł do mnie: „Synu człowieczy stań na nogi. Będę do ciebie mówił”. I wstąpił we mnie duch, (gdy do mnie mówił), i postawił mnie na nogi; potem słuchałem Tego, który do mnie mówił” (Ez 2,1-2) – „Wówczas podniósł mnie duch i usłyszałem za sobą odgłos ogromnego huków, gdy chwiała Pańska unosiła się

z miejsca (...). A duch podniósł mnie i zabrał” (Ez 3.12.14).

Jeszcze dobitniej wyraża to mędrzec Syrach:

„Jeżeli Pan Wielki zechce, napelni go duchem zrozumienia, on zaś słowa mądrości swej niby deszcz wyleje

i w modlitwie wychwalać będzie Pana. Pokieruje On jego zamiarem i wiedzą. Nad ukrytymi Jego tajemnicami będzie się zastanawiał” (39,6-7).

Prorok Joel zapowiada, że w czasach mesjańskich ludzie będą napelnieni Duchem Bożym:

„I wyleję potem Ducha mego na wszelkie ciało, synowie wasi i córki wasze prorokować będą, starcy wasi będą mieć sny, a młodzieńcy wasi będą mieć widzenia. Nawet na sługi i służebnice wyleję Ducha mego w owych dniach” (3,1-2).

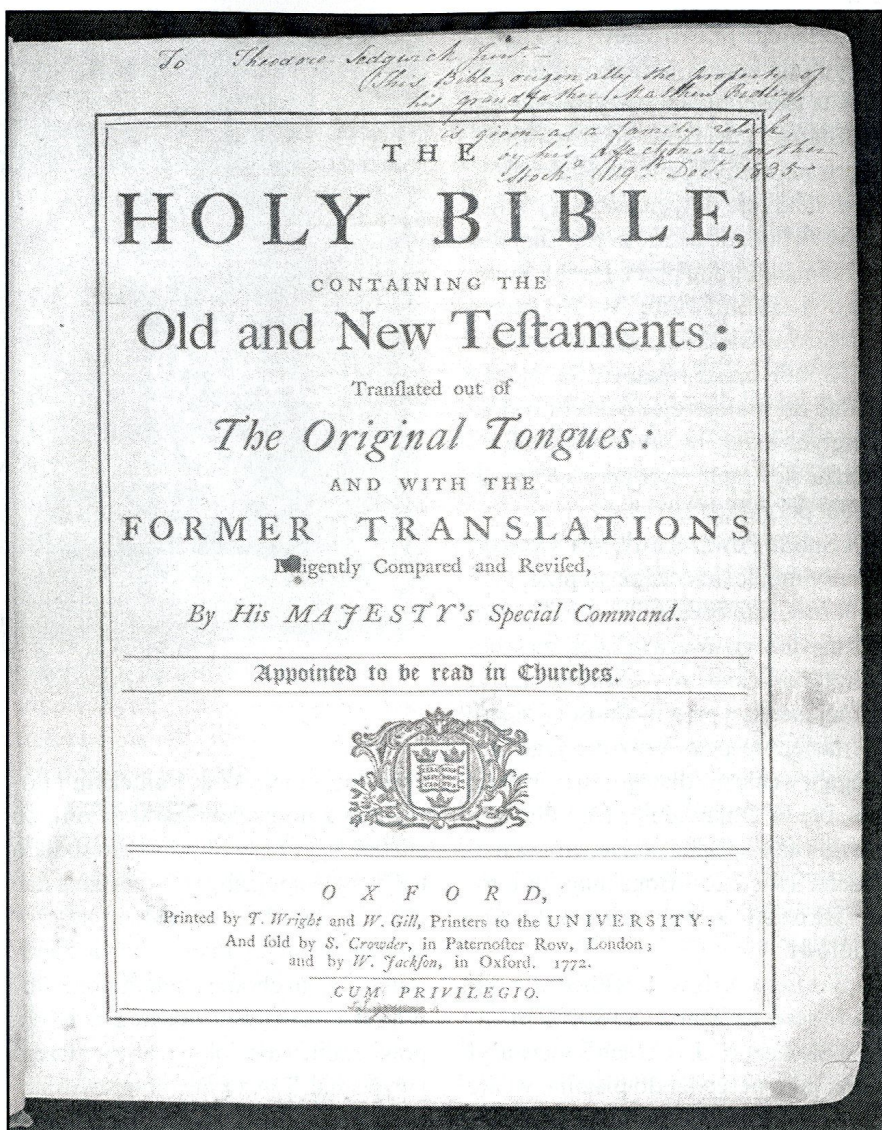
Są także wzmianki, że Bóg nakazuje spisać ustne nauczanie: „Pan powiedział wtedy do Mojżesza: *Zapisz to na pamiątkę w księdze i przekaz to Jozuemu*” (Wj 17,14).

W innym miejscu: „Słowo, które Pan skierował do Jeremiasza: *Tak mówi Pan, Bóg Izraela: Napisz w księdze wszystkie słowa, jakie powiedziałem do ciebie*” (30,1-2).

Świadectwa Chrystusa i Apostołów Pan Jezus niejednokrotnie pouczał, że księgi Pisma Świętego zapowiadały Jego przyjście, działalność prowadzącą do zbawienia świata. Mówił: „A stało się to wszystko, aby się wypełniło słowo Pańskie powiedziane przez Proroka” (Mt 1,22); „Tak miało się spełnić słowo, które Pan powiedział przez Proroka” (Mt 2,15); „Bóg przecież powiedział: *Czcij ojca i matkę*” (Mt 15,4); „A co do zmartwychwstania umarłych, to nie czytaliście, co wam Bóg powiedział” (Mt 22,31).

Mówiąc o swojej męce, powoływał się na księgi, gdzie jest mowa o cierpieniach Mesjasza: „Lecz stało się to wszystko, żeby się wypełniły Pisma proroków” (Mt 26,56). Chrystus nie odwoływałby się tak często do Ksiąg Starego Testamentu, gdyby sam i Żydzi nie cenili prawdziwości prorockiego słowa. Potwierdzeniem tego są Izajaszowe cztery pieśni o Słudze Pańskim (42,1-9; 49,1-7; 50,4-9(-11); 52,13-53,12).

Słowa Starego Testamentu mają większą wartość aniżeli świadectwo św. Jana Chrzciciela, stwierdza to sam



Pan Jezus, kiedy mówi: „Badacie Pisma, ponieważ sądzicie, że w nich zawarte jest życie wieczne: to one właśnie dają o Mnie świadectwo (...). Jeżeli jednak jego pismom (Mojżeszowi) nie wierzycie, jakżeż moim słowom będziecie wierzyli?” (J 5,39.47). Chrystus mógł się domagać wiary tylko pod takim warunkiem, że są one prawdziwe, bo są słowem Bożym. Słowo Boże jest ponad czasowe: „Zaprawdę bowiem, powiadam wam: Dopóki niebo i ziemia nie przemina, ani jedna jota, ani jedna kreska nie zmieni się w Prawie, aż się wszystko spełni” (Mt 5,18).

Bardzo znamienym co do natchnienia Pisma Świętego, jest tekst z Drugiego Listu św. Pawła Apostoła do Tymoteusza:

„**Wszelkie Pismo jest przez Boga natchnione** i pożyteczne do nauczania, do przekonywania, do poprawiania, do wychowywania w sprawiedliwości” (316).

Św. Piotr bardzo wyraźnie naucza:

„Mamy jednak mocniejszą, prorocką mowę, i dobrze zrobicie, jeżeli będzie-

cie przy niej trwali jak przy lampie, która świeci w ciemnym miejscu, aż dzień zaświta, a gwiazda poranna wszędzie w waszych sercach. To przede wszystkim miejcie na uwadze, że żadne prooroctwo Pisma nie jest dla prywatnego wyjaśnienia. Nie z woli bowiem ludzkiej zostało kiedyś przyniesione prooroctwo, ale kierowani Duchem Świętym mówili od Boga święci ludzie” (2 P 1,19-21).

Kościół o natchnieniu Pisma Świętego

Wspomnę tylko o najważniejszych dokumentach, gdyż jest ich dużo i bardzo szczegółowych. Dekret dla jakobinów XVII Soboru Powszechnego, Florenckiego (1438-1445), orzeka: „Święty Kościół Rzymski stanowczo wierzy, wyznaje i głosi... że jeden i ten sam Bóg jest autorem Starego i Nowego Testamentu, tj. Prawa i Proroków oraz Ewangelii, bo święci obu Testamentów mówili pod natchnieniem tego samego Ducha Świętego”.

XIX Sobór Powszechny, Trydencki (1545 – 1563) orzekł: „Sobór idąc za

przykładem prawowiernych Ojców przyjmuje i czci z jednakową pobożnością i szacunkiem wszystkie księgi tak Starego jak i Nowego Testamentu, skoro autorem obydwu jest jeden Bóg, oraz Tradycje dotyczące wiary i moralności podane ustnie przez Chrystusa lub natchnione przez Ducha Świętego i zachowane w Kościele katolickim dzięki nieprzerwanej sukcesji. Sobór uznał również, że należy dodać do niniejszego dekretu wykaz świętych ksiąg, by nikomu nie mogły zrodzić się wątpliwości, jakie księgi sam Sobór przyjmuje”.

XX Sobór Powszechny, Watykański I, przyjmując orzeczenia poprzednich soborów, sam orzeka m. in.: „Kościół zaś nie dlatego uważa te księgi za święte i kanoniczne, że – ułożone dzięki samej ludzkiej przemyślności – zostały następnie potwierdzone jego powagą. I wcale nie dlatego, że zawierają bez błędu Objawienie, lecz dlatego, ponieważ – spisane pod natchnieniem Ducha Świętego – Boga mają za autora i jako takie zostały przekazane Kościołowi”.

Papież Leon XIII w encyklice „**Providentissimus Deus**” (1893), pisał: „... z okoliczności, że Duch Święty użył ludzi jako narzędzi do pisania, wcale nie wynika, by mogło się coś błędnego jak gdyby wymknąć – wprawdzie nie autorowi głównemu, lecz pisarzom natchnionym. Albowiem przez swoją nadprzyrodzoną moc w taki sposób ich pobudził i skłonił do pisania, tak im towarzyszył, kiedy pisali, żeby to wszystko i tylko to, co On rozkazał, dobrze ujęli myślowo, wiernie chcieli napisać i rzeczywiście dokładnie wyrazili w sposób nieomylnie prawdziwy, w przeciwnym wypadku nie On właśnie byłby autorem całego Pisma św.”

Pius XII w encyklice „**Divino afflante Spiritu**” (1943) pisze:

„Egzegeta katolicki ze znajomością starożytnych języków oraz środków pomocniczych krytycznego badania tekstów winien przystąpić do swego zadania, najwznieślijszego spomiędzy tych, jakie stoją przed nim, tj. do znalezienia i wyłożenia prawdziwego sensu ksiąg świętych. Niechaj egzegeci stale o tym pamiętają, że ich pierwszym i usilnym staraniem ma być jasne poznanie i określenie, jaki jest sens dosłowny słów biblijnych. Ten sens dosłowny mają oni odnaleźć za pomocą



„Biały kruki” - *Biblia Sacra Hebraice, Chaldaice, Graece, & Latinewydanie- Antwerpia, CHRISTOPHE PLANTIN, 1569-1572*

znajomości języków, kontekstu i porównań z miejscami paralelnymi, co stosuje się i przy objaśnieniu dzieł o treści świeckiej, aby myśli pisarza dać jasny wyraz. Niechaj jednak autorowie objaśniający Pismo św. nie zapominają, że tu chodzi o natchnione słowo Boże, przez samego Boga powierzone Kościołowi, aby je strzegł i wyjaśniał. Toteż z nie mniejszym staraniem mają się liczyć z objaśnieniami i postanowieniami Urzędu Nauczycielskiego w Kościele, jak również z wykładnią Ojców Kościoła i z „analogią wiary”, jak na to Leon XIII w swej encyklice *Providentissimus Deus* przezornie zwraca uwagę⁽²⁶⁾.

Szczególną zaś uwagę niechaj zwracają na to, że objaśniać winni nie tylko rzeczy odnoszące się do historii, archeologii, filologii i tym podobnych działów naukowych, co niestety miało miejsce w niektórych komentarzach. Oczywiście, o ile to może być przydatne egzegezie, niechaj i takimi rzeczami się posługują, ale przede wszystkim mają wykazywać, jaka jest teologiczna treść pouczająca poszczególnych ksiąg i tekstów odnośnie do spraw wiary i obyczajów. Dzięki temu ich tłumaczenie Pisma św. okaże się pożyteczne nie tylko dla teologów, którzy wykładają i udowadniają naukę wiary, ale i dla kapłanów, którzy służą wiernym przez głoszenie słowa Bożego, a wreszcie i wszystkim wiernym, ucząc ich wieść życie święte, odpowiadające godności chrześcijanina”. „Egzegeta musi zatem z całą staranno-

ścią, nie zaniehbując żadnego środka poznawczego dostarczonego przez nowe badania, starać się określić, jaka była zdolność oraz okoliczności życiowe pisarza biblijnego, w jakim czasie żył, jakimi źródłami ustnymi czy pisemnymi się posługiwał, jakich rodzajów literackich używał. W ten sposób pozna on dokładniej, kim był pisarz biblijny, do czego zmierzał: przez napisanie swego dzieła. Każdy przyzna, że najgłówniejszą regułą interpretacji jest określenie, co pisarz miał zamiar powiedzieć. Słusznie przestrzega św. Atanazy: „Tutaj, jak zresztą we wszystkich innych miejscach Pisma św., to trzeba mieć na uwadze: z jakiego powodu Apostoł mówił, trzeba dokładnie i sumiennie zbadać, do kogo i z jakiej racji pisze, aby przez ignorancję lub domysły nie zaprzepaścić prawdy”⁽²⁹⁾.

Papież w tejże encyklice zaleca m. in:

- powrót do źródeł, do Ojców Kościoła, ich rozumienia i tłumaczenia Pisma Świętego;
- znajomość języków starożytnego Wschodu, głównie : hebrajskiego i greckiego;
- do tekstów biblijnych podchodzić „z największą starannością i uszanowaniem”;
- korzystać także z zasad filologicznych;
- gruntowną znajomość krytyki tekstu;
- gruntownego, dogłębnego szukania prawdziwego sensu ksiąg świętych;

- „jasne poznanie i określenie, jaki jest dosłowny sens słów biblijnych”;
- porównywanie z miejscami paralelnymi;
- pamiętać, że w egzegezie chodzi o słowo natchnione powierzone Kościołowi, aby je strzegł;
- sięgać do historii, archeologii i filologii, ale tylko wtedy, gdy to pomaga w zrozumieniu pełnego sensu biblijnego;
- pamiętać o tym, że wszelki sens ma odniesienie do wiary i obyczajów;
- obok sensu dosłownego, niekiedy szukać sensu duchowego, mistycznego, odpowiadającego godności słowa Bożego;
- zachęca do studiowania Ojców i Doktorów Kościoła oraz wielkich egzegetów;
- poznawać skarby chrześcijańskiej starożytności z dziedziny egzegezy;
- pisarz biblijny jest „narzędziem Ducha Świętego, a mianowicie narzędziem ożywionym i rozumnym. Z tego wyciągają słuszny wniosek, że pod wpływem Bożym siły swoje i zdolności tak zużytkowują, że w księdze, będącej dziełem jego pracy, „łatwo można poznać właściwość i tzw. charakterystyczne oznaki i rysy ludzkiego pisarza”;
- poznać środowisko w jakim powstał i rozwijał się autor natchniony, jakimi metodami się posługiwał, jakich rodzajów literackich używał, jakie posiadał zdolności. Mentalność;
- w opisach historycznych poznawać i dowartościować znaczenie rodzaju literackiego;
- „Egzegeta musi niejako w duchu powrócić do onych dawnych stuleci Wschodu i za pomocą historii, archeologii, etnologii oraz innych gałęzi wiedzy dokładnie określić, jakim rodzajem literackim zamierzali posługiwać się autorowie dawnych czasów i jakim istotnie się posłużyli”;
- trzymać się zasady wyrażonej przez św. Tomasza: „w Piśmie św. to co Bożego jest nam podane na sposób ludzki” (za wyjątkiem błędu i grzechu);
- badanie różnych gałęzi wiedzy starożytnej (archeologia, starożytna historia, starożytna literatura...);
- dzięki stale postępującej wiedzy stale podejmować trudne, nierozstrzygnięte kwestie;
- korzystanie z Pisma Świętego w pracy duszpasterskiej, aby słowo Boże

poznawać, umiłować i postępować według niego, aby wzmóc gorliwość u wiernych;

- rozpowszechnianie egzemplarzy Pisma Świętego wśród wiernych;
- codzienne, pobożne czytanie w rodzinach;
- tłumaczenia z języków oryginalnych, zgodnie z nauką i aprobatą Kościoła;
- publiczne wykłady czy konferencje na tematy biblijne;
- „badanie, objaśnianie wykładanie wiernym (...) aby z tego czerpać poznanie i miłość Boga oraz postęp w życiu wewnętrznym i szczęśliwości”. Podsumowując sprawę natchnienia, powiemy: Bóg respektuje osobę ludzką ze wszystkimi jej władzami, ze wszystkimi jej zapatrywaniami warunkowanymi przez środowisko tak intelektualne jak i naturalne. Krótko: Pismo Święte jest całkowicie dziełem Boga i całkowicie dziełem człowieka. Pisarze natchnieni zachowali całkowicie swoje zdolności i wewnętrzną wolność, stając się „narzędziami” Ducha Świętego, który kierował ich umysłem, wolą i wszystkimi zdolnościami, aby powstałe w ten sposób księgi były nie tylko ich dziełami, ale i dziełem Boga, listem Boga do swego stworzenia.

Co do zakresu natchnienia wystarczy przypomnienie nauki Leona XIII wyrażonej w encyklice „Providentissimus Deus”: „... byłoby rzeczą absolutnie niedozwoloną ograniczać natchnienie tylko do pewnych części Pisma św., twierdzić, że natchnienie Boże odnosi się do spraw wiary i moralności, a do niczego więcej”. Doniosła na temat natchnienia jest nauka Soboru Watykańskiego II (1962 – 1965), który w „Konstytucji dogmatycznej o Objawieniu Bożym” (18 listopada 1965) orzekł:

11. Prawdy przez Boga objawione, które są zawarte i wyrażone w Piśmie Świętym, spisane zostały pod natchnieniem Ducha Świętego. Albowiem święta Matka-Kościół, uważa na podstawie wiary apostoelskiej księgi tak Starego, jak Nowego Testamentu w całości, ze wszystkimi ich częściami za święte i kanoniczne dlatego, że spisane pod natchnieniem Ducha Świętego (por. *J* 20, 31; *2 Tm* 3, 16; *2 P* 1, 19-21; 3, 15-16) Boga mają za autora i jako takie zostały Kościołowi przekazane. Do sporządzenia Ksiąg Świętych wybrał Bóg ludzi, którymi jako uży-

wającymi własnych zdolności i sił posłużył się, aby przy Jego działaniu w nich i przez nich, jako prawdziwi autorowie przekazali na piśmie to wszystko i tylko to, co On chciał. Ponieważ więc wszystko, co twierdzą autorowie natchnieni, czyli hagiografowie, winno być uważane za stwierdzone przez Ducha Świętego, należy zatem uznawać, że Księgi biblijne w sposób pewny, wiernie i bez błędu uczą prawdy, jaka z woli Bożej miała być przez Pismo św. utrwalona dla naszego zbawienia. Dlatego «każde Pismo przez Boga natchnione użyteczne jest do pouczenia, do przekonywania, do napominania, do kształcenia w sprawiedliwości: by człowiek Boży stał się doskonały i do wszelkiego dobrego dzieła zaprawiony» (*2 Tm* 3, 16-17 gr.).

12. Ponieważ zaś Bóg w Piśmie św. przemawiał przez ludzi, na sposób ludzki, komentator Pisma św. chcąc poznać, co On zamierzał nam oznajmić, powinien uważnie badać, co hagiografowie w rzeczywistości chcieli wyrazić i co Bogu spодobało się ich słowami ujawnić.

Celem odszukania intencji hagiografów należy między innymi uwzględnić również «rodzaje literackie».

Całkiem inaczej bowiem ujmuje się i wyraża prawdę w tekstach historycznych rozmaitego typu, czy prorockich, czy w poetyckich, czy innego rodzaju literackiego.

Musi więc komentator szukać sensu, jaki hagiograf w określonych okolicznościach, w warunkach swego czasu i swej kultury zamierzał wyrazić i rzeczywiście wyraził za pomocą rodzajów literackich, których w owym czasie używano. By zdobyć właściwe zrozumienie tego, co święty autor chciał na piśmie wyrazić, trzeba zwrócić należytą uwagę tak na owe zwyczaje, naturalne sposoby myślenia, mówienia i opowiadania, przyjęte w czasach hagiografa, jak i na sposoby, które zwykło się było stosować w owej epoce przy wzajemnym obcowaniu ludzi z sobą.

Lecz ponieważ Pismo św. powinno być czytane i interpretowane w tym samym Duchu, w jakim zostało napisane, należy, celem wydobywania właściwego sensu świętych tekstów, nie mniej uważnie także uwzględniać treść i jedność całej Biblii, mając na oku żywą Tradycję całego Kościoła oraz

analogię wiary. Zadaniem egzegetów jest pracować wedle tych zasad nad głębszym zrozumieniem i wyjaśnieniem sensu Pisma św., aby dzięki badaniu przygotowawczemu sąd Kościoła nabywał dojrzałości. Albowiem wszystko to, co dotyczy sposobu interpretowania Pisma św., podlega ostatecznie sądowi Kościoła, który ma od Boga polecenie i posłannictwo strzeżenia i wyjaśniania słowa Bożego.

13. W Piśmie Świętym więc objawia się - przy stałym zachowaniu Bożej prawdy i świętości - przedziwne «zniżanie się» wiecznej Mądrości, «byśmy uczyli się o niewysłowionej dobroci Boga i o tym, jak bardzo dostosował się On

w mowie, okazując przezorność i troskliwość względem naszej natury». Bo słowa Boże, językami ludzkimi wyrażone, upodobniły się do mowy ludzkiej, jak niegdyś Słowo Ojca Przedwiecznego, przyjąwszy słabe ciało ludzkie, upodobniło się do ludzi.

Sobór Watykański II nie używa dla hagiografa określenia „narzędzie”, ale mówi o Bogu „posługującym się” ludźmi. Oni są „prawdziwymi autorami”, którzy posługiwali się własnymi uzdolnieniami. To, co pisali, nie było rodzajem dyktanda, jak nieraz sugerowano. Biblia ma charakter bosko – ludzki, co znaczy, że jest rezultatem współdziałania Pana Boga z człowiekiem. Przekazuje prawdę zbawczą, religijną i nie można jej traktować jako podręcznika do nauki geografii, astronomii czy przyrody. Prawdy opisywane w Piśmie Świętym, a dotyczące kosmosu, geografii, historii czy przyrody, są wyrazem wiedzy i obrazu świata właściwego danej epoce i wiedzy hagiografa. Jeśli to bierze się pod uwagę, to wtedy można uniknąć błędnego odczytywania sensu Pisma Świętego. Ono nie przekazuje treści naukowych, empirycznych, ale przekazuje treści zbawcze, religijne.

Przy właściwym rozumieniu natchnienia Pisma Świętego, jak również redak-



Biblia Islandzka- 1584 r

cji poszczególnych Ksiąg, trzeba wiedzieć, że powstawanie jednej Księgi niejednokrotnie rozłożone było w czasie i nie ograniczało się tylko do jednego autora. Badania nad Biblią dowodzą, że „samo spisanie tekstu było poprzedzone nierzadko długim okresem jego przekazu w formie ustnej. Spisany już tekst był niejednokrotnie odczytywany na nowo, poszerzany i pogłębiany w kontekście nowych wydarzeń historycznych. Tak złożony proces powstawania Pisma Świętego wymagał ponownego przemyślenia zakresu i dynamiki natchnienia biblijnego”⁶.

Ks. Wojciech Pikor, biblista, natchnienie biblijne porównuje do procesu wznoszenia bazyliki La Sagrada Familia w Barcelonie. Została ona zaprojektowana przez Antonio Gaudiego. Kamień węgielny pod tę bazylikę położono w roku 1882. „W 1920 roku ukończono wieże kościoła. Gdy w 1926 roku Gaudi zginął w wypadku samochodowym, była ukończona tylko jedna z trzech zaprojektowanych fasad bazyliki. Dzieło Gaudiego zostało podjęte przez następców, ale budowa kościoła trwa do dnia dzisiejszego. Wznoszenie ścian naw rozpoczęto dopiero w 1978 roku, a nawę środkową ukończono dwadzieścia lat później.

Transept zamknięto sklepieniem w 2000 roku. Obecnie trwają prace nad zasklepieniem absydy.

Budowa La Sagrada Familia trwa zatem już blisko 130 lat. Była ona zagrożona wielokrotnie. (...) Trzeba pamiętać, że budowa bazyliki ma charakter pokutny, na co wskazuje jej pełna nazwa: Kościół Pokutny Świętej Rodziny. (...) Świątynia rośnie powoli. Jej autorem jest Antonio Gaudi, gdyż to jego pomysł architektoniczny, jego koncepcja całości, również jego materialny udział w budowie. Ale nawet gdy budowę prowadził sam Gaudi, było w nią zaangażowanych wiele osób, od inżynierów po zwykłych robotników. Oni wszyscy realizowali architektoniczną wizję Gaudiego. Tak też jest po jego śmierci. Można wymienić wielu rzeźbiarzy pracujących przy bazylice w ostatnich kilku-

dziesięciu latach, którzy wnieśli swój oryginalny wkład w jej kształt (...). A jednak jest to wciąż dzieło Antonio Gaudiego.

W podobny sposób można spojrzeć na powstanie Pisma Świętego. Oczywiście, jest ono księgą „ukończoną”, ale pytając o jego autora, należy wskazać osobę Boga, mimo że Pan Bóg nie napisał w nim ani jednego słowa. To jednak Bóg jest podmiotem sprawczym historii zbawienia, to Bóg powołuje ludzi do realizacji swojego zamiaru zbawienia, to Bóg udziela swego Ducha, by świadkowie tych wydarzeń zbawczych przekazywali je dalej, najpierw ustnie, a później też w formie pisemnej. W urzeczywistnianiu tej dynamiki zbawienia uczestniczy człowiek – niezliczona liczba osób, którą poznajemy na kartach Pisma Świętego. To jest historia konkretnych ludzi, w których życiu działał Pan Bóg: królów, sędziów, proroków, apostołów, wreszcie zwykłych ludzi wierzących w Boga. Większość z nich pozostaje dla nas anonimowa, a jednak współuczestniczą oni w powstawaniu Pisma Świętego, stosownie do daru Bożego – charyzmatu, jaki otrzymali od Pana Boga⁷.

ks. Andrzej Skiba

1 F. Krenzer, *Taka jest nasza wiara*, Paryż 1981, s. 173.

2 R. Brandstaetter, *Krań biblijny i franciszkański. Dzieła zebrane*, Wydawnictwo M, Kraków 2004, s. 21.

3 Tamże, s. 22.

4 Tamże, s. 29.

5 W. Pikor, *Jak powstało Pismo Święte? Historia tekstu Biblii*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2010, s. 69. „Pierwsza wzmianka pozabiblijna o Izraelu znajduje się na *Steli Merenptaha*, faraona egipskiego, która powstała ok. 1210 roku przed Chrystusem. Jest to obelisk z czarnego marmuru o wysokości ponad dwóch metrów. Upamiętnia on zwycięstwa faraona nad jego wrogami w Kanaanie” (s. 71). Wymienia się także *Stelę Meszy* z IX wieku przed Chrystusem (s. 73-75); *Inskrypcję z tunelu Siloe* z VIII wieku przed Chrystusem (s. 76 – 77).

Miażdż papirusu „krajano na paski w miarę możliwości cienkie i jak najszersze. Następnie układano je gęsto obok siebie na desce zwilżonej wodą, starając się przy tym, by brzegi pasków nachodziły na siebie. Na tę warstwę była nakładana w poprzek druga, po czym obcinano wystające końce. Całość sklepywano, w wyniku czego powstawał spójny arkusz, który później suszono na słońcu. Gotowe arkusze sklejało ze sobą brzegami za pomocą kleju wykonanego z mąki, wody i octu, a następnie wygładzono aż do połysku muszlą, względnie kością słoniową” (s. 80). „Karty papirusowe miały do 38 cm długości i 42 cm szerokości. Dwadzieścia kart sklepanych razem dawało standardowy zwój...” (s. 82).

6 W. Pikor, dz. cyt., s. 22.

7 Tamże, s. 29-30.



19 Niedziela zwykła – 08.08.2010.

Ogłoszenia duszpasterskie.

1. Zapraszamy dziś na nabożeństwo różańcowe na godzinę 17:30.
2. Jutro, w poniedziałek, święto patronki Europy, św. Teresy Benedykty od Krzyża (Edyty Stein), dziewczycy i męczennicy.
3. We wtorek wspomnienie św. Wawrzyńca, diakona i męczennika, we środę św. Klary, w sobotę św. Maksymiliana Marii Kolbego. Zapraszamy na

Msze święte wszystkich chętnych, głównie solenizantów.

4. W najbliższą niedzielę wypada Uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Matki Bożej Zielnej. Na każdej Mszy świętej święcić będziemy kwiaty i zioła. Msze święte odprawiane będą w porządku niedzielnym jak w czasie wakacji. Tradycyjnie w tym dniu organizuje-

my pielgrzymkę do Starej Wsi. Wyjście z naszego kościoła o godzinie 4:30. Po zakończeniu Mszy świętej w Starej Wsi będzie podstawiony autobus. Zapisy w zakrystii dla tych, którzy będą wracać autobusem.

5. Wszystkim wypoczywającym na wakacjach, urloпах życzymy dobrej pogody ducha, miłych wrażeń oraz Bożej opieki.



Intencje w tygodniu 9-15.08.2010 r.

Poniedziałek, 9.08

- 6.30 + Zdzisława (f) i Edward Błazejowscy
7.00 + Zbigniew (greg.)
7.30 za dusze w czyśćcu cierpiące
18.00 + Antoni Dorocki oraz ++ rodziców

Wtorek, 10.08

- 6.30 + Zofia 3 r. śm.
7.00 + Zbigniew (greg.)
7.30 za dusze w czyśćcu cierpiące
18.00 dziękczynna od rodziny za otrzymane dary i łaski

Środa 11.08

- 6.30 + Stanisław, Henryk, Piotr, Maria
7.00 + Zbigniew (greg.)
7.30 + Józefa (f), Anna, Michał

- 18.00 + Cecylia Kochanowska 2 r. śm.

Czwartek, 12.08

- 6.30 o przemianę życia w rodzinie i łaskę wiary
7.00 + Zbigniew (greg.)
7.30 + Elżbieta, Janina, Władysław
18.00 o błogosławieństwo Boże i potrzebne łaski dla dzieła Radia Maryja

Piątek, 13.08

- 6.30 o zdrowie dla Czesławy
7.00 + Zbigniew (greg.)
7.30 + Maria, Mieczysław, Władysław
18.00 + Stefania

Sobota, 14.08

- 6.30 + Maria
7.00 + Zbigniew (greg.)

- 7.30 + Adam Łakos 2 r. śm.

18.00 dziękczynna z prośbą o Boże błogosławieństwo z okazji 45 lecie małżeństwa Marii i Władysława

Niedziela, 15.08

- 6.30 + Maria i Józef Pucz
8.00 dziękczynna z prośbą o Boże błogosławieństwo dla Rodziny
9.30 + Zbigniew (greg.)
11.00 za parafian
12.30 + Jozef Hadam 8 r. śm.
18.00 + Maria Wolanin w dniu imienin
20.00 dziękczynna w 1 rocznicę ślubu Ewy i Jerzego z prośbą o Boże błogosławieństwo dla nich i Syna Jerzego

Redaguje zespół: ks. Andrzej Skiba, ks. Tomasz Grzywina.

Redaktor techniczny: Stanisław Rocha.

Adres redakcji: ul. Grzegorza 5, 38-500 Sanok;

www.fara.sanok.pl oraz www.esanok.pl/kamery_sanok

email gpp2@op.pl

Zróżdła zdjęć: zdjęcia własne i internet.

Wydawca: Parafia Przemienienia Pańskiego w Sanoku Tel: 0 13 463 19 98.

Druk: www.drukpiast.com

Góra Przemienienia